

«El futur de l'Artèxtil ha de tenir un ús públic i accessible per a tothom»

L'arqueòloga Laia Perea, autora d'un treball sobre aquesta mítica fàbrica de Sabadell, repassa el seu passat i futur

L'arqueòloga, Laia Perea | Albert Hernández

Entre l'*skyline* de Sabadell hi ha molts elements indispensables com la Torre de l'Aigua, els edificis de l'Eix Macià i les xemeneies. Especialment una, la de l'Artèxtil, una fàbrica, construïda a mitjans del segle XX, que va ser un referent de l'empresa de la llana d'Espanya. Un negoci familiar situat al barri de Covadonga, ocupant una superfície superior als 14.000 metres quadrats. Aquest dijous (a les 19.30 hores), al local de l'Associació de Veïns, Laia Perea (Sabadell, 1994) farà un repàs històric d'aquesta fàbrica, fruit d'un treball que va fer mentre cursava el Màster en Gestió Patrimonial. Perea, graduada en Arqueologia, va inspeccionar la nau, parlar amb l'antic propietari i va descobrir la riquesa del patrimoni industrial de la ciutat, del qual se sent una gran admiradora. A més, trenca mites de la professió d'arqueologia, no només excaven. Fan altres investigacions i molt bones.

- Per què l'Artèxtil?

- El patrimoni industrial forma part de la ciutat i va ser una indústria molt potent, també a nivell estatal. El barri de Covadonga o per Sabadell segur que hi ha gent que coneix algú que té un

familiar o veí que va treballar-hi, perquè va tenir bastants treballadors i això la fa que sigui tan personal. Vaig tenir la sort d'entrevistar el darrer propietari, Joan Garcia Planas, i em va deixar inspeccionar la nau. Així, on no arribava l'arxiu, m'ho va permetre amb aquesta visita per completar la feina.

- Com va ser? Era com se l'imaginava?

- No sabia que em trobaria. Des de fora dona una impressió i un cop dins és molt diferent. Pensava que totes les naus estarien seguides i amb columnes pel mig. Les oficines són més tradicionals, d'indústria, però molt maques amb una arquitectura meravellosa. Les exteriors, que donen a la façana, eren les administratives, i les interiors, que donen a la nau, tenen un finestral i pots veure tot l'espai. És una imatge que em recorda una mica a les pel·lícules, perquè hi ha les típiques escales per les quals s'accedeix i des d'aquesta sala es pot controlar tot.

- Deia que havia parlat amb Garcia Planas, com se sentia per deixar la fàbrica, després de vendre-la?

- Li feia pena deixar l'edifici, perquè era un negoci familiar. Ara bé, també és cert que és una superfície immensa i pel fet d'estar protegida el propietari està obligat a conservar-la i és un dineral important. Era l'herència i si no la feia servir li sortia molt cara. Aquestes coses acostumen a passar, es venen immobles així als ajuntaments o empreses perquè s'encarreguin de la conservació.

- A finals de 2016 culminava un procés

(<https://www.naciodigital.cat/sabadell/noticia/9473/artextil/sera/nou/pol/habitatges/equipaments/zones/verdes>) iniciat el 2007 amb el canvi del Pla General d'Ordenació Urbanística: l'enderroc d'Artèxtil.

- És el debat que hi ha sempre. És cert que no es pot conservar tot, és impossible i molt menys si la ciutat ha d'anar creixent, però Artèxtil era un edifici molt simbòlic a Sabadell i va ser molt important a nivell estatal. Potser va ser un error. D'altra banda, la part que s'ha enderrocat no era protegida, no tenia valor històric i la part conservada està catalogada com a Bé Cultural d'Interès Local. Si s'hagués actuat abans, potser s'hagués trobat algun element valor, a la part d'enderroc, per catalogar-lo com a protegit i s'hauria evitat.

- I quin ús creu que se li hauria de donar?

- Aquests llocs han de ser públics i accessibles a tothom...

- ... Convertir-ho en un museu.

- No necessàriament un museu. Han de ser usos pensats perquè qualsevol persona pugui accedir i visitar. Potser és una construcció recurrent però biblioteques, centres cívics... Crec que a la part més protegida se li poden donar uns usos més municipals. És qüestió de trobar les necessitats del barri. Per exemple, amb la presó de la Model, a Barcelona, es volia enderrocar i finalment es va decidir obrir una consulta popular, però no només van participar veïns, també experts, que explicaven iniciatives que s'havien fet amb d'altres centres penitenciaris. I al final s'acabarà fent el que decideixin els veïns. Qui millor que aquests per decidir les necessitats del seu barri.

Les escales que donen pas a la sala per controlar tota la nau Foto: Laia Perea

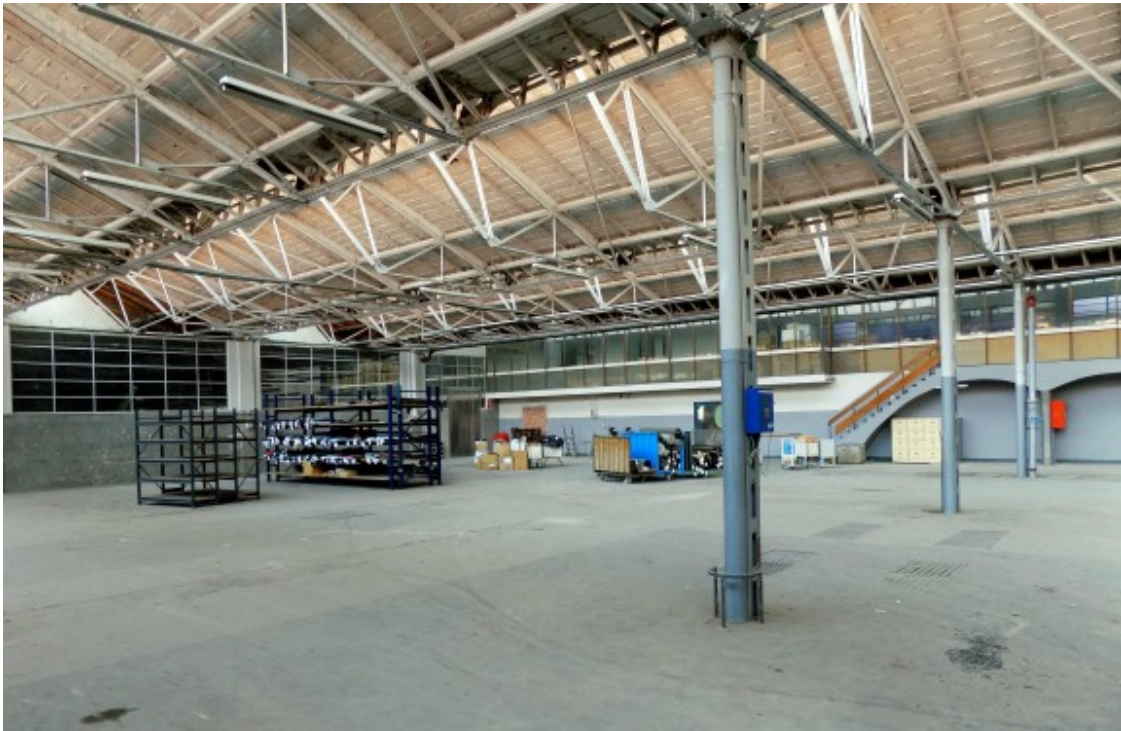
- És cert que hi havia túnels que unien Artèxil (<https://www.naciodigital.cat/sabadell/noticia/19537/passadissos/secrets/armes/monstre/misteris/clavegueram/sabadell>) amb, per exemple, Can Marçet?

- Hi ha rumors d'antics treballadors que afirmen que existien durant els inicis de la postguerra. De fet, expliquen que quan s'obria la porta del túnel hi passava molt de vent i una filera de bombetes situada al sostre s'anava il·luminant una a una fins que arribava un punt que no es veia el fons. Tot i això quan ho vaig comentar amb en Joan Garcia Planas em va dir que no havia existit. El que sí hi havia n'era un que unia Artèxil amb la casa familiar, Casa Arimón, que està just al davant, a l'altra banda de la Gran Via. Però va desaparèixer amb el soterrament de la línia de ferrocarrils als anys 70 i actualment el seu accés està tapiat.

A Sabadell hi ha moltes històries de túnels subterranis, especialment de fàbriques que s'unien entre elles o escoles i esglésies. He sentit a dir que n'hi havia un que unia l'escola Salesians amb la parròquia del davant. El problema és que la gran promoció de construccions i que no s'ha documentat res, no permet saber fins a quin punt són certs o no.

- Quina indústria li queda a Sabadell i que considera seria un error enderrocar.

- N'hi ha una, situada a Barberà. És una fàbrica tèxtil, Hilaturas Jesús Rubio, que conserva part de la maquinària original com ara una Selfactina del 1964. Per aquest motiu col·labora, puntualment, amb el Museu de la Ciència i de la Tècnica de Terrassa. S'ha mogut molt, va estar al carrer Turull amb Borrell, entre d'altres direccions. No és molt rellevant a nivell arquitectònic, però és un dels testimonis d'aquest passat tèxtil.

La nau del interior de l'Artèxtil Foto: Laia Perea

- Què fa una arqueòloga fent un treball de patrimoni industrial?

- És cert que l'arqueologia s'acostuma a associar amb prehistòria, romans o fins i tot, que és un error, amb el personatge de pel·lícula d'Indiana Jones. No. Existeix l'arqueologia contemporània, i no només és de la Guerra Civil. Segurament, sigui menys coneguda dins d'aquest àmbit. La veritat que el treball és més aviat històric i no tan estrictament arqueològic. De vegades es peca molt que els arqueòlegs només excavem, que també, però és important complementar-ho amb tasques d'arxiu, investigació, que està més relacionat amb els historiadors. Però des del meu punt de vista, els arqueòlegs també som una mica més historiadors.